

Cais am Dystysgrif Datblygiad Cyfreithlon ar gyfer Defnydd presennol, Defnydd arfaethedig, neu Weithrediad neu Weithgaredd sy'n Torri Amod Cynllunio

Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990: Adran 191 fel y'i diwygiwyd gan Adran 10 o Ddeddf Cynllunio a Digolledu 1991.

Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) 2012

Dylai ffurflen Cais am Dystysgrif Datblygiad Cyfreithlon gael ei defnyddio i bennu'r canlynol:

- p'un a yw defnydd tir presennol, neu ryw ddatblygiad gweithredol, neu ryw weithgaredd sy'n torri amod cynllunio, yn gyfreithlon
- p'un a fyddai defnydd arfaethedig o adeiladau neu dir arall, neu ryw weithrediad a gynigir o fewn, ar, dros, neu o dan dir, yn gyfreithlon

Ymhlith yr enghreifftiau lle y dylai cais am Dystysgrif Datblygiad Cyfreithlon gael ei wneud mae'r canlynol:

- pan gymerir camau gorfodi cynllunio gan yr awdurdod cynllunio lleol ac mae'r perchennog o'r farn ei fod yn ddiogel rhag camau gweithredu am fod y terfyn amser ar gyfer cymryd camau gorfodi wedi darford (gweler isod)
- pan fydd perchennog, wrth werthu'r tir, yn darganfod na roddwyd caniatâd cynllunio erioed, ac mae angen iddo ddangos i ddarpar brynwr na all yr awdurdod cynllunio lleol gymryd unrhyw gamau gorfodi

Hefyd, caiff cais am Dystysgrif Datblygiad Cyfreithlon ei ddefnyddio weithiau mewn achosion sy'n ymwneud â dwysáu defnydd neu lle mae'n anodd disgrifio union natur y defnydd presennol, megis:

- defnydd eilaidd
- defnydd cymysg
- dwysáu defnydd
- isrannu'r uned gynllunio

Terfynau amser

Cyflwynodd Deddf Cynllunio a Digolledu 1991 derfynau amser treigl lle y gall awdurdodau cynllunio lleol gymryd camau gorfodi cynllunio yn erbyn achosion o dorri rheolau cynllunio.

Mae'r terfynau amser fel a ganlyn:

- pedair blynedd ar gyfer gwaith adeiladu, peirianeg, mwyngloddio neu weithrediadau eraill o fewn, ar, dros, neu o dan dir, heb ganiatâd cynllunio. Daw'r datblygiad hwn yn ddiogel rhag camau gorfodi bedair blynedd ar ôl i'r gweithrediadau gael eu cyflawni'n sylweddol
- pedair blynedd ar ôl newid defnydd adeilad, neu ran o adeilad, i'w ddefnyddio fel tŷ annedd. Ni ellir cymryd camau gorfodi mwyach pan fydd y defnydd nas awdurdodwyd wedi parhau am bedair blynedd heb i unrhyw gamau gorfodi gael eu cymryd
- 10 mlynedd ar gyfer pob datblygiad arall. Bydd y cyfnod o 10 mlynedd yn dechrau o'r dyddiad y torrwyd y rheolau cynllunio

Pan fydd y terfynau amser hyn wedi darfod, daw'r datblygiad yn gyfreithlon, o ran cynllunio.

Gwybodaeth y mae'n rhaid ei rhoi gyda'r cais

Dylai Ceisiadau am Dystysgrifau Datblygiad Cyfreithlon gynnwys y wybodaeth ganlynol:

- p'un a yw'r cais yn ymwneud â:
  - defnydd
  - gwaith adeiladu
  - amod nas bodlonwyd
- y dyddiad y dechreuodd y defnydd (neu y torrwyd yr amod), neu'r dyddiad yr oedd yr adeilad wedi'i gwblhau'n sylweddol
- unrhyw ddsbarth defnydd sy'n gymwys ym marn yr ymgeisydd
- yn achos torri amod, manylion y cais perthnasol
- y rhesymau y mae'r ymgeisydd yn credu bod ganddo hawl i gael Tystysgrif Datblygiad Cyfreithlon
- unrhyw wybodaeth berthnasol arall
- cynllun sy'n dangos y tir
- tystysgrif yn nodi buddiant (perchenogaeth, tenantiaeth ac ati) yr ymgeisydd yn y tir ac unrhyw fuddiant gan unigolyn arall

Beth mae angen i'r ymgeisydd ei brofi

Yr unigolyn sy'n gwneud cais am Dystysgrif Datblygiad Cyfreithlon ar gyfer defnydd presennol sy'n gyfrifol am ddangos y dystiolaeth briodol. Gallai hyn gynnwys:

- prawf bod unrhyw adeilad 'wedi'i gwblhau'n sylweddol' dros bedair blynedd cyn dyddiad y cais
- prawf bod unrhyw ddefnydd (neu achos o dorri amod) wedi digwydd yn barhaus dros gyfnod o 10 mlynedd (pedair blynedd yn achos annedd)

Os bydd gan yr ACLL dystiolaeth, neu reswm da dros gredu, nad yw cais yr ymgeisydd yn gywir, gall wrthod cyflwyno tystysgrif.

Beth yw Tystysgrif Datblygiad Cyfreithlon?

Mae Tystysgrif Datblygiad Cyfreithlon yn ddogfen gyfreithiol sy'n nodi p'un a yw datblygiad blaenorol, datblygiad presennol neu ddatblygiad arfaethedig yn gyfreithlon. Os caiff ei rhoi gan yr awdurdod cynllunio lleol, mae'r dystysgrif yn golygu na ellir cymryd camau gorfodi yn erbyn y datblygiad a nodir ar y dystysgrif.

Fodd bynnag, ni fydd y dystysgrif yn diogelu rhag camau gorfodi gan yr awdurdod cynllunio os caiff y defnydd a nodwyd ei newid mewn ffordd 'berthnasol' heb gael caniatâd cynllunio ar ei gyfer.

Nid yw'r dystysgrif yn gyfystyr â chaniatâd cynllunio. Nid yw rhinweddau cynllunio defnydd, gweithrediad na gweithgaredd y cais yn berthnasol. Mae rhoi tystysgrif yn gwbl amodol ar dystiolaeth ffeithiol am hanes a statws cynllunio'r adeilad neu dir arall a dehongliad unrhyw gyfraith gynllunio neu awdurdod barnwrol perthnasol. Yr ymgeisydd sy'n gyfrifol am gyflwyno tystiolaeth i ategu'r cais.

Sefydlodd Adran 10 o Ddeddf Cynllunio a Digolledu 1991 weithdrefn sy'n galluogi unrhyw un sydd am wneud hynny i wneud cais i'r awdurdod cynllunio lleol i bennu p'un a yw defnydd neu weithrediad arfaethedig, neu ddatblygiad gweithredol presennol neu ddefnydd tir presennol, neu unrhyw fater arall sy'n gyfystyr â methiant i gydymffurfio ag unrhyw amod neu gyfyngiad y rhoddwyd caniatâd cynllunio ar ei gyfer, yn gyfreithlon, ac os felly, gael tystysgrif i'r perwyl hwnnw.

Bydd tystysgrif a roddir ar gyfer gweithrediad, gweithgaredd neu ddefnydd arfaethedig neu bresennol yn nodi (drwy gyfeirio at gynllun neu lun) y darn o dir a gwmpesir gan y dystysgrif ac yn disgrifio union natur y defnydd, gweithrediad neu weithgaredd sy'n gyfreithlon. Bydd y dystysgrif yn nodi'r rheswm dros bennu bod y defnydd neu'r gweithrediad yn gyfreithlon a bydd yn nodi'r dyddiad y gwnaed cais am y dystysgrif.

Cyngor: Nid yw tystysgrifau datblygiad cyfreithlon yn berthnasol i sefyllfaoedd lle yr honnir bod rheolaethau adeilad rhestredig neu ardal gadwraeth wedi cael eu torri.

Nid yw tystysgrif datblygu cyfreithlon am beidio â bodloni amod ynddi'i hun yn arwain at ddileu'r amod a gallai unrhyw achosion pellach o dorri amod y tu hwnt i gwmpas y dystysgrif arwain at yr awdurdod cynllunio yn cymryd camau gorfodi.

Rhybudd: Yn unol ag adran ddiwygiedig 194 o Ddeddf 1990, mae'n drosedd rhoi gwybodaeth anwir neu gamarweiniol neu beidio â datgelu gwybodaeth gyda'r bwriad o dwyllo. Mae Adran 193 (7) yn galluogi'r cyngor i dynnu tystysgrif yn ôl ar unrhyw adeg lle y gall fod wedi'i rhoi ar sail gwybodaeth anwir neu gamarweiniol.

Yn aml, mae'n ddefnyddiol trafod eich cynnig gyda'ch awdurdod lleol cyn i chi gyflwyno eich cais - gelwir hyn yn 'gyngor cyn gwneud cais'. Fel arfer, bydd gan eich awdurdod lleol fanylion ynghylch sut i wneud hyn ar ei wefan.